

ІННОВАЦІЇ У ФІНАНСУВАННІ ПУБЛІЧНИХ ЕКОЛОГІЧНИХ ПОСЛУГ НА ЗАСАДАХ КОМПЛЕМЕНТАРНОСТІ

Сучасний стан навколишнього природного середовища, обумовлений, поряд з іншим, катастрофічним зниженням асиміляційного потенціалу, вимагає невідкладних заходів стосовно відновлення його якісних параметрів, що досягається за рахунок повноцінного забезпечення надання публічних екологічних послуг як на рівні окремого домогосподарства, так і спільноти в цілому. Досягти поставленої мети неможливо без активізації процесів фінансування таких послуг. У контексті сучасних світових та вітчизняних тенденцій децентралізації процесів управління пошук оптимальних механізмів управління фінансуванням потрібно розпочинати з рівня територіальних громад.

Передумовою формування будь-якої системи управління є визначення принципів управління – визначальних правил функціонування такої системи.

Управління фінансуванням публічних екологічних послуг повинно відповідати не лише загальним принципам фінансування та/або природокористування, але й специфічним умовам, які враховують публічний характер екологічних послуг та особливості загального природокористування, в управлінні яким не завжди можна застосовувати принцип «забруднювач платить».

Ми пропонуємо принцип комплементарності розглядати як базовий принцип побудови системи управління фінансуванням на рівні території.

У теорії публічних фінансів, коли мова йде про комплементарність, зазвичай під нею розуміють об'єднання на договірних чи адміністративних засадах фінансових ресурсів з метою спільної реалізації поставлених завдань чи виконання покладених функцій. Чинною нормативно-правовою базою комплементарність у фінансуванні публічних послуг передбачено лише для коштів Державного та місцевих бюджетів, що суттєво обмежує можливості зростання ефективності та результативності процесів управління, що можливо за рахунок поєднання фінансових компетенцій та відповідальності як ієрархічно підпорядкованих, так і не пов'язаних єдиною структурою суб'єктів. Серед таких суб'єктів традиційно виділяють органи державної влади, органи муніципального управління, суб'єктів господарювання, домогосподарства та неприбуткові організації.

Ключовою характеристикою комплементарності ми вважаємо способи поєднання елементів системи управління фінансуванням публічних екологічних послуг, що дозволяють посилювати власні індивідуальні властивості, а саме знижувати рівень ризику, пов'язаний з реалізацією проектів у сфері загального територіального природокористування. Таким чином, введення принципу комплементарності обумовлює необхідність удосконалення науково-методичних підходів до оцінки ефективності зазначених проектів. Так як у процесі фінансування приймають участь суб'єкти, дії чи бездіяльність яких і є джерелом ризику для інших, то управління учасниками взаємними ризиками дозволяє напряму застосувати «фінансовий важіль» комплементарності, який виникає за такої форми взаємодії.

Оцінку ефекту, який досягається за рахунок комплементарного розподілу ризиків суб'єктів фінансування екологічних інновацій на певній території, ми пропонуємо проводити на основі *річного комплементарного ефекту*, що може бути виражений приростом чистої приведеної вартості проекту за рахунок реалізації інструментів, що дозволяють на засадах комплементарності розподілити ризик між учасниками. Ключовим елементом обрахунку має бути комплементарна ставка дисконту, що враховує премію за ризик, скориговану на індекс комплементарності, який пропонується визначається на основі оцінки міри розподілу відповідальності та ризиків між учасниками. Показник річного комплементарного ефекту також дає можливість порівнювати проекти з різними термінами реалізації, обумовлені вибором моделі фінансування, складом учасників тощо.

Запропонований підхід дозволяє оцінити ефективність інвестиційних рішень у сфері природокористування та охорони довкілля, проте його застосування потребує удосконалення теоретико-методичних підходів до ідентифікації та оцінки ризиків, розробки організаційних засад застосування інструментів публічно-приватного партнерства та трансфертного фінансування публічних екологічних послуг у системі територіального природокористування, що є предметом подальших досліджень.